

VII. správa MV

1. odbor, 2. oddělení

Čj.: S-024/121-870-68.

V Praze dne 25. listopadu 1968.

Sekretariát ministra vnitra
k rukám s, Šilhavého

P r a h a .

Zaslání relace.

Příloha : 3/10.

V příloze vám zasíláme relace SE ze dne 18. listopadu 1968, pro vaši potřebu.

Výtisk č. 1.

Sekretariát ministra vnitra

Doslo 26. XI. 1968

Čj. M-04648/68

Přílohy 3/10

Náčelník 2. odd., 1. odb., VII. spr

(mjr. V o l á n e k St.)

*Po m. formě
Kobal V.*

1 - 1970

28.11.68

Události z domova

Josef Konopa

Milí posluchači, úvodem si poslechněte redakční komentář, který se zabývá bilancí poměrů v KSČ po plenárním zasedání ÚV.

Zasedání ÚV KS, zahájené ve čtvrtek, mělo být jak mnozí předpovídali historické. Strana si na něm měla tek či tak dořešit své problémy v realitě poměrů po 21. srpnu. Jestliže se očekávaly definitivní odpovědi na naléhavé otázky, pak ovšem poslední zasedání ÚV historický význam nemělo. V diskusi v nejvyšším reprezentativním orgánu strany se vyhrotila stanoviska, alternativy vznikly ostřejší než možnosti kompromisů, konzervativci nebyli poraženi, liberálové neslevili triumfy, vedení strany sněheresignovalo, ani se nevzepjalo k velkým rozhodnutím. Problémy zůstaly.

Země, jejíž problémy se do značné míry ztotožňují s problémy KS, nevstoupila do nové fáze. Strana má po zasedání ÚV některé nové orgány a s tím souvisí některé osobní změny provedené ve stranickém vedení. V těchto změnách se ovšem neobráží ^{vůle} ~~vůle~~ strany, zvláště ne vůle nižších stranických složek, je to důsledek sovětského tlaku. Tomuto tlaku se však nepodařilo radikálně změnit nebo zvrátit stranické vedení a zajistit prosovětským kandidátům dostatečnou podporu v rozhodujících orgánech stranického aparátu.

Jako dočasný orgán byl ustaven 31členný výkonný výbor předsednictva ÚV. V 21ti členném předsednictvu se dosud **D u b** **č e k** opíral o pohodlnou většinu, v užším výkonném výboru

předsednictva, je převažující pozice Dubčekových stoupců méně výrazná. Musí se ovšem teprve ukázat, kolik skutečné politické síly bude soustředěno v novém výkonném výboru. Dočasnou kompetenci má i nové byro ÚV pro řízení stranické práce v českých zemích. Jeho snažení je nepochybně dílo vratké dohody a nesnadných ústupků. Nejsou v něm zastoupeni představitelé dvou nejsilnějších krajských stranických organizací, J. Š p a č e k a Bohumil Š i m o n, známí přívrženci polednových reforem. V čele byra je L. Š t o u g a l, který jistě nepatří mezi nepochybné stoupence hnutí pokroku.

Nejjasněji jsou stopy sovětského tlaku vidět v novém složení sekretariátu ÚV. K dogmatikovi I n d r o v i se v nových funkcích tajemníků ÚV přiřadili Vasil B i l á k a L. Š t r o u g a l. Pokrokové síly si však i zde zajistily určitou protiváhu, např. v Jerolímu H e t e š o v í, jehož politická charakteristika je značně progresivní. Je třeba zaznamenat pozoruhodný postup L. Š t r o u g a l a. Je nejen předsedou stranického byra pro české země a tajemníkem sekretariátu ÚV, nýbrž i členem předsednictva a jeho nového výkonného výboru. Jeho politická minulost je nepříjemně spjata s funkcí ministra vnitra za éry A. N o v o t n é h o. Ale bylo by předčasné už dnes definitivně soudit jeho úmysly i jeho schopnosti a možnosti vybevit nové oficiální funkce reálnou politickou mocí. S jakými zisky zde mohou konzervativci počítat, ukáže teprve budoucnost.

Ke ztrátovým položkám pokrokového křídla patří resignace Zdenka M l y n á ř e na vedoucí stranické funkce a odchod Leopolda K o v a l č í k a ze sekretariátu ÚV. V ÚV si pokrokové síly uchovávají nepochybně většinu. Zajistila je kromě jiného i kooptace nových členů 31. srpna a ohlášené útoky dogmatiků na toto rozšíření, zřejmě nevedly k cíli. Krajiní požadavky frakcionářů, jak byly předneseny např. na nechvalně známé libeňské schůzce, se neprosadily a nejhorlivější organizátoři frakční činnosti jako K a p e k, D a v í d nebo N o v ý, nebyli

dosažení do vyšších pozic. Ale konzervativní směr, který se na zasedání ÚV hlasitě projevoval, je zastoupen ve vyšších stranických orgánech a ~~znásobován~~ ^{znásobován} ~~sovětským tlakem bude~~ ^{zřídlem} ~~dalšího napětí v aparátu strany.~~ Předběžný součet výsledků zasedání ÚV, na kterém podrobnější studium resoluce k dalším úkolům strany asi mnoho nezmění. Neupravil tedy bilanci poměrů KSČ ve prospěch větší harmonie, klidu, uhlazení rozporů. Rozpornou situací se musí rozkolísaná KS probíjet k méně významným cílům, než jaké si v lednu stanovila. Snad mohla být ztráta perspektivy po tomto zasedání ještě větší. Zcela jistě se vyhlídky Dubčekova vedení nezlepšily.

Nejistoty, ve kterých se KS zmitá, se dále přenesou na celý stát. Vratkost poměrů i nadále zkouší a prověřuje síly politiků.

V.

archiv bezpečnostní složek

SE

18.11.1968

19,40

Události z domova

Sláva V o l n ý

S napětím očekávané a v nedělním časném ránu zakončené plénum ÚV máno své kromobyčejné závažnosti pro další vnitropolitický vývoj mělo ještě jeden ne tak zcela zanedbatelný aspekt. Bylo vyložením karet na stůl. Každý z těch, kdo se dostal ke slovu, musel vyslovit svůj názor na polednový a posrpnový vývoj a plénum se tedy ukázalo být také zkouškou charakteru. Mnozí v ní obstáli výtečně. Nespronevěřili se objektivní pravdě a měli odvalu i v této těžké situaci, nazývat věci i lidi pravými jmény.

Byla ovšem také skupina lidí, které v této zkoušce zcela propadla. Ovšem u nich to nikoho kdo je zná nemohlo příliš překvapit. Hovoří o těch členech ÚV, kteří v minulých letech zastávali významné funkce ve státním i stranickém aparátě, patřili k nejbližším spolupracovníkům A. N o v o t n é h o a nesli tak odpovědnost za vše, co se trochu eutonisticky nazývá deformacemi politického systému. Oni patřili k těm, kteří naši zemi vlekli většic morální i ekonomické katastrofě, ze které právě leden hledal čestné východisko, oni měli v rukou moc i rozhodování. Při uplatňování svých nemalých práv, se nikdy neohlíželi na mínění lidu, na jejich skutečnou vůli a proto ani dnes se nemůžeme divit, že opět v protikladu k mínění zdravující většiny lidu, kritizují a zatracují polednový vývoj. Prostý občan jen v údivu se při četbě jejich diskusních příspěvků ptá: "Mají tito lidé ještě morálku, znají to co se nazývá svědomím? Kde berou dnes odvalu se stavět do role soudců těch, kteří se pokoušeli napravit to, co oni přivedli ke krachu."

Stojí za to zamyslet se nad myšlenkami těchto lidí, tak jak zazněly z tribuny pléna. Vasil B i l a k řekl: "Spojenecká

19

vojska nás nepřišla okupovat, ani nám znemožnit budovat socialismus." A po chvíli dodal: "Socialismus je jen jeden a ten je nejhumánnějším systémem v ideologii dějin." Vasil B i l a k řekl: "Jen jeden!" Znamená to snad, že existuje pouze sovětský model. Model, který jsme sami zažili a potom mi tedy připadá minimálně neprozíravé, jestliže o tomto systému, který má na svědomí životy milionů a o jehož zrádnosti jsme se mohli sami přesvědčit, někdo prohlásí, že je nejhumánnější. Humanismus a šibenice se přece jen zásadně vylučují. A nebo podle V. B i l a k a snad ne?

A dnešní ministra vnitra Jan P e l n á ě, kterého zase dobře znají občané Plzeňska z funkce předsedy KVV, má také na mysli humanismus, když pravdu o událostech 50tých let nazývá záměrným a organizovaným postupem na oslabení a rozložení Bezpečnosti a když tvrdí, že toto období procesů, politických vražd a nevinně odsouzených lidí, bylo tendenčně zveličováno, když ani ještě dnes všechno to zrádné té doby dosud nevyšlo na povrch. Nebo čemu nasvědčuje, když dnešní ministra vnitra lituje, že v období po lednu nebylo použito mocensko-administrativních prostředků, škoda je, že neřekl proti komu, ale zřejmě proti těm silám, které jsou povostí a odhodlaností prakticky v minutě dvanácté v srpnových dnech, zachránily možná životy, ale určitě politickou funkci těm stranickým předstevitelům, kteří byli Sověty, jež podle V. B i l a k a ovšem nemůžeme nazývat okupanty, jako zločinci odvezení do Moskvy.

Jan P i l l e r, bývalý ministr, a pozdější náměstek ministra se domnívá, že strana musí najít brzo společný jazyk se starými členy strany. Že by společně s nimi celá strana měla štvát proti řádně zvoleným funkcionářům? Volat jako oni v Čechii fuj a hanba, když se ozvalo jméno D u b ě k a nebo S m r - k o v s k é h o? Tedy jazyk let 50tých by měl být dnes opět společný pro celou stranu? Ne to snad ne!

Jan H a v e l k a je vedoucím zemědělského oddělení ÚV už dávno z dob N o v o t n é h o a jeho nepřátelský poměr ke všemu v čem bylo jen trochu ducha a myšlenky, zná dobře každý zemědělec, který se s ním dostal do styku. Dnes tedy požaduje, aby v resoluci z pléna bylo 2000 slov oceněno jako nepřátelský dokument, který byl vyvrcholením útoku nepřátelských sil, což znamená, jako nepřítele také klasifikovat všechny ty, kdož se pod něj podepsali. Včetně mnoha vedoucích stranických funkcionářů. Kdo zná poměry, které dříve panovaly ve straně nemůže pochybovat o tom, že by to mohlo být dnešní ideologické zdůvodnění zítřejších čistek. A tak při četbě diskuse z pléna defilují další a další jména. M. P a s t y ř í k , bývalý předseda Ústřední rady odborů, Vilém N o v ý , bývalý rektor Vysoké stranické školy. Generál Otakar R y t í ř , jehož jméno se ozývalo nejen v souvislosti s možným vojenským řešením situace loňského prosince a letošního ledna ve prospěch N o v o t n é h o , ale také v souvislosti s ustavením okupantské vlády, hned v prvních dnech invaze. Bedřich K o z e l k a , bývalý tajemník Ústřední rady odborů a ještě před tím vedoucí funkcionář pražské stranické organizace.

Všechno tedy lidé bývalí, kteří v demokratizačním období ztratili naprosto zaslouženě moc a proto dnes nenávistně hovoří o polednové politice a za každou cenu hledají chyby, kontrarevolucionáře a osočují tisk i rozhlas i televizi. Stojí za to si připomenout ještě slova Karla H o f f m a n n a , bývalého ředitele Čs. rozhlasu, který v těžké době loňského podzimu byl A. N o v o t n ý m jmenován ministrem kultury a který zejména v okupaci se neslavně proslavil tím, že se pokoušel znemožnit vysílání legálního pražského rozhlasu a především vysílání stanoviska předsednictva ÚV KSČ k okupaci. Obdivují se dnes jeho odvaze i tomu, že se nestydí po té co odsoudil příkře 2000 slov, když prohlásil, že vývoj událostí se vymkl straně z ruky, říci, že se musí udělat vše, aby se polednová politika prosadila a byla důsledně uvedena v život.

Ne, nechci nikomu sahat do svědomí, ale myslím si je to hrůzné. Jejich slova signalisují, že není možná daleko doba, kdy takové hodnoty, jako jsou čest, morálka, spravedlnost, se pomalu budou muset zase u nás hledat jen v literatuře nebo v dějinách. Škoda! Jejich místo je přece v životě a dokonce si myslím, že i v politice, ovšem zřejmě jak pro koho.

v.

archiv bezpečnostních složek

SE

18.11.1968

19,40

Události z domova

Josef Konopa

Ve zprávách o zasedání ÚV KSČ jsme také slyšeli, že všichni jeho účastníci měli možnost seznámit se s obsahem četných resolucí a dopisů z nejrůznějších organizací a pracovišť. Mohli se tedy přesvědčit o tom, jak smýšlejí dnes prostí občané republiky, čeho se dožadují, jak si představují další politický vývoj. Mnozí mohli přitom zjistit, že ztratili důvěru nejen nekomunistů, ale i vlastních straníků, kteří jim dali politické mandáty. Jednotlivé resoluce, ať už byly zaslány přímo ÚV KSČ nebo do rozhlasu, televize či tisku, se od sebe nelišily obsahem. Všechny se dožadovaly toho, aby vedení KS pokračovalo v cestě, kterou nastoupilo letos v lednu a dále, aby byli odvoláni z funkcí ti komunisté, kteří se dostali svou činností do rozporu s novou polednovou politikou a tím také do rozporu s většinou svých voličů.

Pokud se v resolucích mluvilo podrobněji o jednotlivých bodech akčního programu KS, byla zdůrazněna zvláště důležitost svobody slova a svobody shromažďování, dále důležitost právní jistoty, kromě jiných důležitých požadavků. V těchto požadavcích se projevila úplná shoda mezi příslušníky jednotlivých vrstev obyvatelstva městského i venkovského, dělnictva, zemědělců, inteligence, mládeže zejména studentské. Víme však, že všechny resoluce nebyly uveřejněny. O některých se dovídáme ze zahraničního tisku nebo rozhlasu. To platí např. také o prohlášení, které podepsali Emil Zátopek se svou ženou a Luděk Pačman, když byl zastaven časopis REPORTÉR.

V tomto opatření spatřují právem omezení svobody tisku. Kromě jiného prohlašují: "Tisková svoboda byla jednou z nejdůležitějších součástí polednového vývoje a její zbytek je symbolem toho, co z polednového vývoje zbývá. Přijdeme-li o něj,

ztratíme naději, že cesta k humanitnímu socialismu v naší zemi bude pokračovat. Od ledna jsme si zvykli žít svobodně a nedovedeme už jinak. Budeme dále vyjadřovat všemi možnými prostředky svůj názor a umlčet nás bude možné jenom násilím. Nemůžeme jinak, poněvadž jinak nám to naše svědomí nedovolí. Nežádáme od nikoho, aby nás na této cestě následoval, ale víme, že na ní nebudeme sami. Věříme totiž v lid této země a v jeho budoucnost." Podepsáni Emil Z á t o p e k, Dana Z á t o p k o v á a Luděk P a c h m a n.

Mluvčí 12 000 odborářů z Kladenských oceláren, řekl v minulých dnech: "Myslím si, že je důležité zvláště v dnešní době naslouchat hlasu lidí." Hlas lidí se projevil markantně u příležitosti zasedání ÚV KSČ nejen v resolucích, ale i jinak. V Praze např., ale i jinde odpracovaly stovky studentů a dělníků v průmyslových závodech "Dubčekovy směny", aby tak podpořily jeho politiku. Čeští a slovenští studenti upoutali na sebe pozornost světové veřejnosti v minulých dnech především tím, jaký způsob politické manifestace zvolili u příležitosti 29 lého výročí 17. listopadu. Upustili od jakýchkoliv demonstračních průvodů a místo nich vyhlásili ~~xxxxxx~~ hned po ukončení pléna ÚV KSČ stávkou v sedě, která má potrvat až do čtvrtky. Po tři dny, chtějí zůstat v budovách vysokých škol. Chtějí manifestovat své odhodlání aktivně se účastnit politického dění.

Zahraniční tisk, rozhlas a televize přinesly v pondělí podobné zprávy o všech studentských akcích na jednotlivých českých a slovenských univerzitách. Upozornily také na jejich protestní resoluci, obsahující deset bodů. Studenti, podle těchto zpráv, protestují proti tomu, jak se začal redukovat akční program pod nátlakem Moskvy, zejména proti zavedení censury tisku, proti omezení cest do zahraničí i proti dalším omezením, která byla zavedena. D^{se}žadují návratu zpět k akčnímu programu polednové politiky. Celou protestní resoluci zaslali

- 3 -

vedení KSČ a vládě. Písemnou výzvou se také obrátili na studenty vysokých škol v Evropě. Vysvětl^{je} k solidaritě se všemi akcemi, které se rozhodli uspořádat. V zahraničním tisku se tyto ukázněné akce hodnotí jako důkazy o tom, jak aktivně se projevují a co vůbec dnes znamenají čeští a slovenští studenti v politickém životě v Československu.

v.

archiv bezpečnostních složek